

O svobodě projevu

V souvislosti s vraždou redaktorů francouzského satirického časopisu „Charlie:“ muslimskými extremisty se objevila diskuse o svobodě projevu, která je považována za jednu ze základních hodnot evropské kultury, a o jejím dodržování.

Z formálního hlediska je u nás svoboda projevu omezena dvěma zákony:

1. Zákonem o *boji proti extremismu*, který zakazuje používání nacistických symbolů, tj. symbolů Hitlerovy Třetí říše (1933 - 1945)
2. Zákonem o *protiprávnosti komunistického režimu*, přijatého krátce po roce 1989, který kodifikuje určitou interpretaci našich moderních dějin.

Ad 1): Je trochu podivné, že se klade takový důraz na používání symbolů státu zaniklého před 70 lety, jehož myšlenky již dávno vyčpěly. Jde tu zřejmě projev frustrace části mládeže, která tak protestuje proti neduhům současné společnosti: korupci a pokrytectví politiků, nezaměstnanosti, bezpráví apod. Proti jejich „večírkům“ vyražejí stovky policejních „těžkooděnců“. Myslím, že mnohem účinnějším způsobem „boje proti extremismu“ by bylo prohlubování demokracie: revize volebního systému, omezení korupce a budování právního státu¹. Tím by se jim vzal vítr z plachet.

Ad2). Tento zákon byl přijat krátce po *Sametové revoluci*, v naivní víře, že svržením komunistické vlády se totalita změní v demokracii. Domnívali se, že všechno vyřeší svobodné volby, které nastolí legitimní vládu. Situace se ale vyvinula jinak: představitelé (resp. podporovatelé) „husákovského režimu“² využili povětšinou svých konexí a právního vakua a stali se z nich vlivní podnikatelé³. Zachovali si tak značný vliv na politiku včetně médií a stali se „kmotry“ nově vzniklých politických stran.

Tento stav se promítá do autocenzury v informačních médiích, neboť málokterý novinář si přeje přivolat „hněv mocných“. Z jazyka médií vymizelo slovo „morálka“, neboť v lobbyistech a „kmootech“ by mohlo vyvolat pohoršení; ke svému majetku přišli mnozí všelijak, Dost často se používá slovo „demokracie“, ale nikdo nevysvětlí, co tím vlastně myslí...

Etika či morálka je jakýmsi tmelem každého lidského (a dokonce i zvířecího) společenství, jak kdysi konstatoval zesnulý prof. Vojtěch Cepl na stanici ČRo6. Je to soubor nepsaných zásad, podle nichž lidé jednají. Bez morálky se demokracie neobejde, bude jen prázdnou nádobou. Právo by mělo být jakousi nadstavbou morálky; mělo by být všeobecně srozumitelné. Dnes je tomu trochu jinak: v nepřehledném množství zákonů a předpisů⁴ se nevyznají ani právníci a každý praktický případ umožňuje vícerou právní interpretaci; každé rozhodnutí lze nějak napadnout, každý čin nějak právně zdůvodnit. Kdo má dost peněz na dobrého advokáta, ten u soudu vyhraje. Kde je tu rovnost před zákonem? Zásada „*neznalost zákona neomlouvá*“ již neplatí - nelze ji vůbec aplikovat.

Nositelům a garantům duchovních tradic byla odjakživa církev. Ta by měla také bdít nad stavem společnosti a jejích morálních hodnot, včetně Desatera. Dnešní církve se však chovají tržně - o nic duchovněji než jiné podnikatelské subjekty⁵.

Jan Matys, Davle, 11. února 2015

¹ Zjednodušení a zpřehlednění legislativy a zlepšení práce soudů

² Úmyslně nepíšu „komunistického režimu“, neboť tito lidé nebyli skutečnými komunisty

³ Popřípadě „tuneláři“

⁴ Které jsou výslednicí různých lobbyistických tlaků

⁵ Viz případ sester Voršilek, které získaly omylem jednu z budov Národního divadla a obratem ji prodaly...